

ДЕНІЕЛ КІЗ

видатний американський письменник, єдиний автор, що здобув дві найпрестижніші літературні премії (Неб'юла та Г'юго) за два твори з однаковою назвою, героєм та сюжетом — оповідання «Квіти для Елджернона» та однойменний роман. Ще одна відома робота Кіза — «Таємнича історія Біллі Міллігана» — стала культовою книжкою, яка назавжди змінила уявлення світу про внутрішнє «я» людини. Роман «П'ята Саллі» був написаний за кілька років до історії про Біллі, книжка ґрунтується на спостереженнях автора за багатьма реальними випадками психічного розладу множинної особистості.

ВІД АВТОРА СВІТОВИХ БЕСТСЕЛЕРІВ
«КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»
І «ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ БІЛЛІ МІЛЛІГАНА»

Саллі Портер, офіціантку нью-йоркського ресторану, знайшли непритомною на березі океану. Виявляється, дівчина намагалася покінчити з собою, а троє молодиків, які наздогнали її та витягли з води, хотіли її зґвалтувати... Саллі опинилася в лікарні, але вона нічого не пам'ятає і переконана: самогубство намагалася вчинити не вона, а хтось інший — дивний і навіжений, що закрався в її свідомість та керує нею. Лікар Роджер Еш береться допомогти дівчині. Він дізнається, що в голові у Саллі живуть ще чотири особистості...

ISBN 978-617-12-3911-1

www.bookclub.ua

ДЕНІЕЛ
КІЗ

П'ЯТА САЛЛІ

СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР

ДЕНІЕЛ КІЗ

П'ЯТА САЛЛІ

ДЕНИЕЛ КІЗ

П'ЯТА САЛІ

ДЕНІЕЛ КІЗ

П'ЯТА САЛЛІ

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО
2017 **ДОЗВІЛЛЯ**

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
К38

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Keyes D. *The Fifth Sally* : A Novel / Daniel Keyes. —
Boston : Houghton Mifflins, 1980. — 278 p.

Переклад з англійської *Володимира Куча*

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайн обкладинки

CreaLab

Creative Laboratory

Літературно-художнє видання

КІЗ Деніел

П'ята Саллі

Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *Т. І. Риженко*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *В. Є. Македон*

Підписано до друку 08.08.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literaturna». Ум. друк. арк. 18,48.
Наклад 6000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

ISBN 978-617-12-3911-1
ISBN 978-0-395-29449-9 (англ.)

© Daniel Keyes, 1980
© Nemigo Ltd, видання українською мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2017

Моїм донькам, ГІЛЛАРІ та ЛЕСЛІ,
а також моїй дружині, АУРІЇ,
яка завжди підтримує та допомагає мені

Автор вивчав безліч реальних випадків психічного стану, зображеного в романі, та з'ясував, що вони мають, на диво, багато спільних характеристик і схожі передумови. Хоча це дослідження і сформувало підґрунтя для цього твору, сама історія цілком вигадана і не має фактичних зв'язків із будь-якими реальними людьми чи подіями.

ЧАСТИНА ПЕРША

ОДИН

Отже, мене звать Деррі, й саме мене вибрали для того, щоб все записати, бо я єдина, хто знає, що з нами відбувається, а хтось же мусить вести протокол, щоб люди справді зрозуміли.

Тож, найперше, то не я надумала вийти з квартири однієї дощової квітневої ночі. Це почалося з того, що Нола розмірковувала про грецькі трагедії, які вона постійно читає, й про те, в якому вона депресивному стані. Потім вона згадала дитинство, літо на пляжі, й вирішила, що хоче знову побачити океан. Вона поїхала в метро з Мангеттену¹ до Коні-Айленду² й розпочала свою прогулянку. Всі атракціони та розважальні заклади вже позачинялися, вулиці між Нептун-авеню і Мермейд-авеню спорожніли, й там залишилися хіба кілька нужденних п'яниць, які позамотувалися в газети та, скрутившись калачиком, лежали під дверима. Від цього їй погіршало, бо здалося, ніби то час завмер в очікуванні літніх збіговиськ. Вона подумала, що в сльотавий квітневий вечір Коні-Айленд стає найбезлюднішим місцем у світі.

Окрім «Нейтанз», вона згадала, що в них було відчинено цілий рік, ніби там — оаза світла та тепла, й повільно

¹ *Manhattan* — один із п'яти міських округів міста Нью-Йорк. (*Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.*)

² *Coney Island* — півострів, що розташований у південній частині Брукліна, — найзаселеніший район Нью-Йорка. Відомий своєю перекусною *Nathan's Famous*, у якій проводять світові чемпіонати з поїдання хот-догів.

посунула в бік перекусної. Зовні на тротуарі стояли кілька людей, попиваючи каву з пластикових стаканчиків, заїдаючи картоплею фрі й «найвідомішими хот-догами у світі». Якби я не була на дієті, то купила б собі одну соковиту сардельку, посипану квашеною капустою та политу зверху гірчицею. Немає нічого кращого, ніж запах хот-догов і картоплі фрі в мрячну ніч. Але Нола хотіла подивитися на океан. Вона зупинилася та поглянула на вуличний годинник, щоб звірити з власним та зафіксувати час у голові.

10:45

Я побачила трьох молодих хлопців у залатаних джинсах і денімових куртках із шипами. Вони передавали одне одному пінтову¹ пляшку, загорнуту в коричневий пакунок, попивали з неї та не зводили очей із Ноли, яка йшла темною алеєю між «Нейтанз» і кіоском солодоців «Заморожений крем». Вона прямувала до узбережжя, згадуючи літо двадцятирічної давнини. Як гралася на переповненому пляжі, будувала піскові замки, а потім лізла у воду, щоб змити пісок.

Коли вона зійшла під темний дощаний поміст, то ступила на мокрий пісок, скинула взуття й відчула його між пальцями. Ідея померти в морі часто спадала їй на думку. Нола думала, ось воно, Гомерове виноцвітне море², доки підходила до його чорноти, скидаючи дорогою пластиковий дощовий капелюх у пісок, але ті піски кишіли брудом, сміттям, гноєм та презервативами, які винесло море після поневірянь на берег, наче звістки інших часів. І чому, задумалась Нола, вона міркує про презервативи, хоча сама цнотлива і готова зробити аборт власної долі? Можливо, їй варто було також залишити звістку, в якій вказала б, що

¹ Пінта ≈ 0,47 л.

² Виноцвітне море (англ. *Wine-dark*) — метафора, яку часто використовував Гомер для опису морської стихії.

більше не може жити цим пошматованим життям, й утопити себе — це краще рішення, ніж порізати вени.

Від думок про це в неї розболілася голова. Так приємно було зняти блузку та спідницю та власною шкірою відчути дощ, прямуючи безлюдним пляжем у бік муркотіння бурунів, роздягаючись. Вона ступала мокрим піском, поки той не затвердів, потім став мулом, а тоді у неї між пальцями почала пінитися вода, й коли хвилі відступали, то тягнули мул за собою, витягували його з-поміж пальців й робили невеличкі рівчачки. Вона глянула на освітлений циферблат свого годинника, щоб перевірити час.

11:23

Нола відчула воду, теплішу за повітря, її ступні сприймали це, однак інші частини тіла змерзли, а згодом й закоцюбли. І це, зметикувала вона, зовсім не те відчуття, яке охопило Сократа після того, як він випив болиголов¹, — його ступні та ноги повільно перетворювалися на камінь.

Невдалий час, щоб іще голова почала боліти. Вона боролася з болем у шиї та думками, які, розколюючи їй голову, продовжували промовляти: «*Ні... ні... ні...*» Хтось боровся з нею.

Тепла вода піднялась їй до колін, потім до стегон, хлюпала навколо неї, коли Нола зупинилася і дозволила хвилям пестити тіло. Невдовзі вона опиниться в руках богів. Вона, мов Афіна, народжена цілком сформованою з голови Зевса. Та поки вода хлюпалася навколо, Нола здригнулася, пішла глибше й зрозуміла, що коли приймаєш реальність смерті, власний пупець стає центром всесвіту.

Що, якби вона дихала солоною водою? Що, якби вона насправді стала русалкою, й замість того, щоб утопитися, занурилася б у морське королівство та, сплеснувши хвос-

¹ Давньогрецького філософа Сократа стратили, отруївши болиголовом.

том, побачила б краї Нептуна, а разом і капітана Немо, і... О Господи, вона так і не дочитала «Мобі Діка»! Можливо, недочитана книжка — це гріх, який понесе її крізь Лімб¹, приречену на те, щоб так і не дізнатися, чим там все скінчилося. Можливо, її покаранням буде вічне плавання проти течії безкінечних сторінок, які постійно відганятимуть її в Саргасум² незавершених історій.

Приємно було відчувати, як вода цілує груди, ніби демон-коханець, але тоді Нола пішла назустріч хвилям, плечі занурилися під воду, стало тепліше і захотілося спати, доки вона повільно брела у воді.

Позаду почулися крики:

— Агов! Он вона, у воді! Ловіть її!

Обернувшись, Нола побачила три темні постаті, які бігли пляжем у її бік.

— Облиште мене! — закричала вона.

Вони шубовснули у воду біля неї. Нола спробувала пірнути, спробувала дихати водою, але вода не затримувалася у шлунку. В голові запаморочилося, вона закашлялась, а носом потекла ропа. Хтось вхопив її за волосся, тоді — за руки, а коли її витягли, Нола захлиналася, хрипіла та плакала.

О Боже, будь ласка, дай мені померти...

Вона подумала, що їй зараз зроблять штучну вентиляцію легень, тому обм'якла. Натомість вони затягли її під поміст й один із них спустив штани. Той, що тримав її за праву руку, сказав:

— Агов, дай я!

¹ *Limbo* — в католицизмі — місце перебування душ, які не потрапили ані в рай, ані в пекло, ані в чистилище. У «Божественній комедії» Данте Лімб — перше коло пекла, у якому перебувають нехрещені діти та благочестиві нехристияни.

² *Sargassum* — Саргасові водорості — рід бурих водоростей, які утворюють так звані саргасові моря і ускладнюють рух кораблів. У Атлантичному океані є найбільше Саргасове море, що називають «Морем без берегів».

— Бля, — сказав той, що без штанів. — Я її перший побачив. Ти будеш другий. А він — третій.

— Третій? Пиздець, чуваче!

Тоді Нола й зрозуміла, що вони її витягли не рятувати.

— Ні! — видихнула вона. — Будь ласка, відпустіть мене!

Той, хто мав бути третім, вишкірився.

— Ти все одно збиралася йти рибу годувати. Ми трохи побавимося, а потім кинемо тебе назад. Згода? Ти нічого не втрачаєш.

— Еге, — сказав другий. — Ми тільки позичимо.

Головний біль не минув, а так і кублився там, мучив її, не відпускав, але вона відкинула його. Нола сама могла впоратися з цим. Вона вже вибиралася з десятків гострих ситуацій. Зможе й тут. Їх можна перехитрити, обіграти.

Другий та третій розвели її руки та ноги, а перший виліз зверху.

— Пацани, ви ж не хочете цим займатися тут, у піску, — сказала вона. — Може, ходімо до мене в квартиру? Вип'ємо трохи вина. У мене є трохи витриманого чедеру, послухаємо музику, а тоді...

Він поцілував її, видихнувши перегаром віскі, та задулив їй рот. Вона крутилася та вигиналася, щоб не дати йому зробити своє діло.

— То як із алігатором боротися, — сказав третій.

— Тре' було почекати, поки вона втопиться, — сказав другий.

— Допоможіть! — закричала вона. — Мене гвалтують!.. Хто-небудь! Допоможіть мені!

А тоді Нола від'їхала.

Джинкс не знадобилося багато часу, щоб зрозуміти, що відбувається, коли вона побачила, що лежить мокра та гола на піску, двоє чоловіків тримають її, а третій, без штанів, навалився зверху, намагаючись проникнути в середину.

— Яка сука мене сюди привела? — закричала вона.

— Заспокойся на секунду, — сміючись, промовив парубок зверху, — і тобі сподобається.

— Ах ти ж сучий сину! Відчепися від мене!

Вона викрутилася, вигнулася, перекинувши вбік одного, потім другого. Їй вдалося різко викрутити голову та дотягнутися до руки третього. Джинкс щосили вгризлася в неї та не випускала її, стиснувши щелепи, ніби лещата. Він закричав та облишив її, а Джинкс тим часом кинулася рукою вниз, схопила першого за яйця і стиснула, з усією силою заганяючи нігті в шкіру. Той, наче дикий мустанг, вигнув спину та завалився набік.

Другий настільки здивувався, що відпустив її, намагаючись, задкуючи, відповзти, ніби краб, але Джинкс метнула піском йому в очі, не даючи втекти, і пішла за ним.

Вона дряпалася і кóпалася, поки не вгризлася зубами в його плече та відчула смак крові. Він вирвався та побіг. Так само, як і третій. Залишився тільки перший, все ще без свідомості. Вона врізала йому в обличчя, розквасила ніс, а тоді роззирнулася навколо у пошуках якогось шматка винесеного на берег дерева чи старої дошки, щоб каструвати його. Вона хотіла, щоб він здох та згнив і щоб його труп дзьобали чайки.

Тоді вона почула згори гуркіт автомобіля. Підвівши голову, Джинкс крізь щілини в помості побачила спалахи червоних та синіх блимавок. Останнє, чого їй хотілося, це зустрітися з копами. Вона не мала найменшого бажання їхати з ними до відділка, де б її розпитували: Ви їх на це підбили? Ви дозволили їм вас підчепити? Що ви робили сама на пляжі голою? Ви просили в них гроші? У вас вже були раніше сексуальні стосунки з незнайомими чоловіками?

Як би їй не подобалося ще деякий час побути назовні, викрасти машину та покататися містом чи подивитися на

автогонки, вона подумала, що краще буде дати дорогу комусь іншому. Все було, як завжди. Одна починала щось, чого не могла закінчити, опинялася в глухому куті якоїсь мерзеної ситуації, а вибиратися мусила Джинкс. Вона почула стукіт чужих кроків на помості, побачила світло ліхтариків і подумала: добре, нехай хтось інший розбирається з цією халепою.

• •

Коли Саллі прокинулася в загальній лікарні Коні-Айленду, то їй гадки не мала, що відбулося минулої ночі. Вона побачила огрядну медсестру, що стояла над її ліжком та по-материнському всміхалася. За кілька років Саллі звикла, що після провалів у пам'яті краще мовчати, щоб можна було зорієнтуватися, скільки минуло часу та що саме відбувається. Вона не хотіла, щоб люди думали, ніби вона божевільна. Саллі швидко глипнула на годинник на стіні.

9:53

Медсестра глянула на неї, мов очікуючи запитань: «Де я?» чи «Що трапилось?» Але Саллі краще знала, що робити. Вона побачила напис білими буквами на чорному пластиковому бейджику «А. Ванеллі, дипломована медсестра».

— Ви знаєте, де перебуваєте? — Ванеллі натягнула масну штучну посмішку, а голос її був тонким, різким і проникав під саму шкіру Саллі, наче голка.

Саллі спохмурніла.

— Є якась причина, чому я не мала б цього пам'ятати?

— Що ж, беручи до уваги те, що вас ледь не згвалтували, а ви мало не на шматки розірвали тих типів, думаю, ви могли б бути засмученою.

— Так, — спокійно промовила Саллі. — Звісно, я засмучена.

— Ви пам'ятаєте, що трапилось?

— Чому б це я не пам'ятала?

Підпростирадлом Саллі стиснула долоню в кулак. Її охопив жах, та вона навчилася досить непогано його приховувати.

— Коли поліція дісталась до вас, ви лежали непритомна.

Саллі з полегшенням відвела погляд.

— Що ж, у такому випадку, я й не мала б нічого запам'ятати, правда? Неможливо ж пам'ятати, що відбувалося, доки ти без свідомості.

— Мені потрібна від вас деяка інформація, — сказала Ванеллі, витягуючи ручку з бокової кишені та перегортаючи сторінки своєї планшетки. — Ім'я та адреса?

— Саллі Портер, Вест-стрит, 66, будинок 628.

Брови медсестри підстрибнули вгору, ніби вона вже приготувалася спитати, що Саллі робила так далеко від дому, під помостом на Коні-Айленді, але, продовжуючи усміхатись, запитала:

— Найближчі родичі? Чоловік? Сім'я?

— Я розлучена. Вже рік. Мій чоловік опікується нашими десятирічними двійнятами. Більше нема нікого.

— Ви працюєте?

— Наразі ні. Та я планувала почати шукати роботу, коли це трапилось.

— У вас є медична страховка?

Саллі похитала головою.

— Просто надішліть мені рахунок. Я заплачу. У мене є гроші з аліментів.

— Лікар каже, що з вами все добре. Ви можете йти, коли вам захочеться. — Вона опустила планшетку та обережно захпала ручку назад у бокову кишеню.

— Я б хотіла з деким поговорити, — сказала Саллі. — Психіатром чи психологом. Хто є хто? Я їх постійно плутаю.

— Психіатр — це лікар, — сказала Ванеллі, знову підвівши брови. — Навіщо він вам?

Саллі зітхнула та відкинулася на спину.

— Бо я вже тричі за цей місяць намагалася вбити себе. Бо щось всередині змушує мене робити різні речі. О Господи, допоможи мені, доки я не з'їхала з глузду.

Ванеллі знову підхопила свою планшетку, методично витягла ручку, клацнула нею та щось записала.

— У такому випадку, — сказала вона голосом, схожим на металевий скрегіт, — я можу влаштувати вам зустріч із психіатричним соцпрацівником.

Через півгодини вона прикотила інвалідне крісло та провезла Саллі ліфтом на п'ятий поверх, далі коридором до кабінету соціального працівника. Табличка на дверях повідомляла «Міс Берчвел».

— Я залишу Саллі з вами, — сказала Ванеллі, кладучи планшетку з історією хвороби їй на стіл. — Її переправили до вас із відділення невідкладної допомоги.

Міс Берчвел, яка мала на вигляд десь під шістдесят, була невеличкою жінкою, схожою на пташку, з окулярами в формі «котячого ока» та волоссям синього відтінку, і Саллі здавалося, якщо цю пані чимось налякати, вона залопоче крилами і полетить геть.

— Почнімо із загальної інформації, — сказала міс Берчвел. — Скільки вам років?

— Двадцять дев'ять. Розлучена. Закінчила середню школу. Двоє дітей — двійнята — хлопчик та дівчинка. Ними опікується мій колишній чоловік. — Саллі настільки часто перераховувала цей перелік фактів, що тріскотіла так, наче то був запис автовідповідача.

Вона знала, що міс Берчвел, мабуть, здивована, чому це право опіки над дітьми віддали чоловікові.

— Мені потрібна допомога, — сказала Саллі. — Я мушу поговорити з кимось щодо своїх відчуттів.

Міс Берчвел глянула на перший аркуш історії хвороби та скривилася.

— Перед тим, як ми продовжимо, Саллі, ви повинні зрозуміти, що самогубство не вирішує жодних проблем. У нас тут є формуляр, і я хочу, щоб ви його підписали. В ньому вказано, що ви погоджуєтеся не вчиняти спроб самогубства, доки лікуватиметеся в мене чи у будь-якого іншого лікаря, якого я вам порекомендую.

— Не думаю, що можу це підписати, — сказала Саллі.

— Чому ж ні?

— Я можу не дотриматися обіцянки, бо, мені здається, я не контролюю всі свої дії.

Міс Берчвел відклала олівець та глянула Саллі у вічі:

— Можете розповісти про це, будь ласка, детальніше? Саллі склала долоні.

— Знаю, це звучатиме мов якийсь божевілля, але часом мені здається, що всередині мене існують якісь інші сили. Щось чи хтось робить речі, в яких потім звинувачують мене.

Міс Берчвел відкинулася на спинку крісла, постукала по столу ручкою, а тоді нахилилася вперед і записала щось у своєму блокноті. Вона відірвала сторінку та подала її Саллі.

— Тут ім'я та адреса одного знайомого психіатра, який працює в Клінічному центрі психічного здоров'я Мідтаун-на¹ на Мангеттені. Він також проводить приватні сеанси. Зазвичай не працює з пацієнтами, які раніше намагалися накласти на себе руки, але, враховуючи ваші відчуття, що ви не контролюєте власні дії, думаю, він зробить виняток.

Саллі глянула на ім'я. Роджер Еш, психіатр.

— Ви думаєте, я божевільна?

¹ *Midtown* (Середній Мангеттен) — один із трьох великих районів Мангеттена, разом із Аптауном та Даунтауном.

— Я такого не казала. Я недостатньо кваліфікована та не маю необхідного обладнання, щоб взятися за вашу проблему. Вам потрібно звернутися до когось, хто краще допоможе.

Саллі сиділа тихо, а тоді кивнула.

— Я зателефоную доктору Ешу та розповім про вашу ситуацію. Та спершу я б хотіла, щоб ви підписали угоду про невчинення самогубства.

Саллі взяла ручку та повільно вивела *Саллі Портер*. Я вислизнула назовні й також підписалась — *Деррі Голл*. Міс Берчвел вдала, що нічого не помітила, тільки очі округлила, а коли підвелася, щоб закінчити розмову, Саллі зрозуміла, що та таки відлетіла геть.

Саллі залишила лікарню, а доки прямувала два квартали до наземної станції метро лінії Брайтон-Біч, намагалася пригадати, як туди потрапила і що взагалі сталося, але це було суцільним провалом. Тривога та неспокій не полишали її весь шлях в метро до Мангеттену.

Через годину вона вийшла на Сімдесят другій вулиці, поїхала міським автобусом до Десятої авеню та пройшла шість кварталів на південь до своєї квартири. Було майже зовсім темно, тож вона міцно стиснула сумочку, нервово роззираючись довкола, доки підходила до цегляного будинку. Вона втішилась, коли побачила відвідувачів у швейному ательє містера Грінберга, що розташовувалось по сусідству. Вона завжди намагалася повертатися додому до того, як містер Грінберг зачинатиме майстерню. Хоча старому кравцю було вже сімдесят п'ять, вона почувалася безпечніше, коли йшла вулицею, знаючи, що неподалік хтось є.

Вона вибігла нагору трьома сходовими майданчиками, перевірила двері, щоб упевнитися, що їх не виламали, і зайшла в середину. Вона зазирнула у всі чотири кімнати, комірчини, під ліжку, двічі перевірила віконні засувки,

а коли впевнилася, що в квартиру ніхто не проникав, ще раз перекурила три замки в дверях, зачинила ланцюжок на дверях і завалилася в ліжко.

Завтра їй допоможуть, подумала вона. Психіатр мав би знати, що робити. Вона все йому розкаже.

Я планувала завтра вийти назовні та сходити за покупками, але подумала, що краще не втручатимуся та тільки спостерігатиму. Чому б ні? Послухати, як Саллі намагатиметься розповісти про нас психіатру, очевидно, буде цікаво.

ДВА

Саллі вирушила до приватного кабінету лікаря Роджера Еша на П'ятдесят сьомій по Лексінгтон-авеню, одягнена в свою улюблену, розшити квіточками, сукню. Довге чорне волосся вона заплела в косу у вигляді корони, як на фотографіях її бабусі-польки. Я б на її місці вдягнула біляву перуку.

Вона сіла в приймальні та склала руки на колінах, ніби очікуючи, що хтось почне її обслуговувати. Коли медсестра відіслала її в кабінет, і Саллі побачила, що сам психіатр був досить привабливим, це її злякало. Я подумала, що він просто чудовий — мій улюблений тип чоловіків, схожий на акторів, яких беруть на головні ролі. Йому було ледь за сорок, високий та худорлявий, закладаюся, в коледжі він грав у баскетбол. Пасмо чорного волосся постійно падало йому на очі. Але що мене насправді причарувало, то це його брови — ну, ви ж знаєте? — чорні та кущасті, що тяглися переніссям та сходилися в майже суцільну лінію. Мене надзвичайно приваблюють гордовиті зрілі чоловіки. Він міг цілком і повністю розраховувати на мою допомогу.

Я щосили намагалася вибратися, щоб поговорити з ним, але Саллі постійно терла потилицю, і через неї у мене боліла голова, тож мені не пощастило. Вона не дозволяла собі розслабитися перед ним, і я засмутилася, бо справді хотіла познайомитися. Судячи з того, як він на неї дивився, я зрозуміла, що жодного враження на нього вона не справляла. Його глибокі очі зберігали тільки спокій та професіоналізм. Так на Саллі дивляться більшість чоловіків. Вона така безбарвна, що нею ніхто й не може зацікавитись. Я сказала собі: Деррі, прийде і твоя черга. Вона не триматиме тебе тут вічно.

— Міс Берчвел дзвонила та розповіла мені про вас, — сказав він. — Я очікував зустрічі з вами, Саллі. Можна називати вас Саллі? — Його голос був глибоким та м'яким, як у дикторів вечірніх новин.

Вона кивнула, але опустила погляд на підлогу, й це мене роздратовало, бо я хотіла дивитися йому в очі.

— Отже, Саллі, я вам допоможу. Ви б не могли розпочати з пояснення того, що вас турбує?

Вона знизала плечима.

— Щось же вас турбує, правда, Саллі? Ви розповіли медсестрі Ванеллі в загальній лікарні Коні-Айленду, що тричі за цей місяць намагалися накласти на себе руки. Але також вона сказала, що ви говорили про якусь внутрішню силу, яка змушує вас робити різні речі.

— Я не хочу, щоб ви думали, ніби я божевільна, — сказала вона.

— Я й не думаю, що ви божевільна. З чого б це мені? Але щоб вам допомогти, мені потрібно більше дізнатися про те, що вас турбує.

— Мене турбує втрата часу.

Він уважно дивився на неї.

— Що ви маєте на увазі?

Її пересмикнуло. Саллі ніколи не думала, що колись довірять комусь свою таємницю. Але щось в її голові знову й знову повторювало: *«Довірся йому. Зараз — саме час, щоб усе розповісти. Зараз — саме час, щоб попросити допомоги»*.

— Знаю, це звучить дивно, — сказала вона, — але коли я з якимось чоловіком... ну, розумієте, зближуюсь, або коли відчуваю себе в небезпеці, або коли мушу діяти під тиском, у мене починає боліти голова, а тоді я дивлюся й бачу, що вже минув певний час, а я опинилася в якомусь іншому місці.

— Як ви самі це розумієте?

— Спочатку я думала, що так у всіх. Бачила, як люди виходили з кімнати злими, а поверталися усміхненими, чи навпаки. Або як двоє людей поводитися дружньо, а потім умить хтось із них скаженів. Я думала, що вони так відключалися і втрачали час, як і я. Але тепер я розумію, що це не так. І ці спроби самогубства мене лякають. Щось зі мною не так, докторе Еш. Я не знаю, що, але це якесь пекло.

— Спробуйте розслабитися, Саллі, та розкажіть мені про своє минуле. Я мушу знати якомога більше, наскільки це можливо.

Спочатку вона почала панікувати, як і завжди, коли доводилося розказувати щось про себе, але згодом зробила глибокий вдих та почала швидко розповідати.

— Мені двадцять дев'ять. Братів чи сестер немає. Я розлучена. Я одружилася з Ларрі через рік після закінчення школи — лише для того, щоб втекти від свого вітчима. Мій справжній батько — Оскар, він був листоношею — одного дня зник. І просто не повернувся. А через півроку Фред одружився з моєю матір'ю. У мене ніколи не було друзів. Я була замкненою, навіть від самого малечку.

Вона зупинилася, щоб перевести дух, а доктор Еш усміхнувся їй:

— Вам не варто поспішати, Саллі. Заспокойтеся. Розкажіть мені про свою маму.

Саллі перевела погляд на двері.

— Вона ніколи не дозволяла мені злитися. Біла мене, якщо до такого доходило. Вона перерізала собі вени, коли мені було дев'ятнадцять, майже одразу після того, як я покинула дім. Тривалий час я в це не вірила, бо вона була католичкою. Фред — баптист.

— Ви — релігійна людина, Саллі?

— Зараз я майже не відвіую церкву, — сказала вона. — Думаю, я зовсім заплуталась у релігії. Я багато в чому заплуталася.

— Розкажіть про вашого колишнього чоловіка.

— Ларрі займається продажем у сфері одягу. Він успішний, бо вміє дуже гарно брехати. О Господи, скільки жажливої неправди він наплів судді про мене. Казав, що я пропадала тижнями з дому. Ви знаєте, що він сказав, ніби в мене жорстокий характер, і що я одного разу вискочила з хати та втекла до Атлантік-Сіті¹, і програла там в азартних іграх п'ять тисяч доларів із наших заощаджень? Господи, він брехав, і брехав, і брехав, і суд віддав йому наших двійнят. Минулого місяця Ларрі знову звернувся до суду й розказав судді, що я йому дошкуляла пізніми нічними дзвінками, погрожувала йому та нашим дітям. Ви собі уявляєте? І ще він сказав, ніби я працювала танцівницею в нічному клубі. І це теж брехня, тому що я там тільки прибирала зі столів. Повністю одягнена, я вас запевняю. І справа була не в грошах. Тобто аліментів мені цілком достатньо. Але мені потрібно працювати. Мені треба чимось займатись. Але суддя повірив побрехенькам Ларрі та заборонила мені бачитися з дітьми.

¹ *Atlantic City* — місто на північному сході США, штату Нью-Джерсі. Відоме своїми казино, азартними іграми та пляжами.

Вона раптом зрозуміла, що підвищила голос, тому за-
тулила рот долонею.

— Ой, докторе Еш... Вибачте...

— Не страшно, Саллі. Немає нічого поганого в тому,
щоб показати свої емоції.

— Я ніколи не кричу.

— Ви й не кричали.

Вона кліпнула кілька разів.

— Хіба ні? В голові мені здалося, ніби я кричала.

— Що ж, — сказав він. — Думаю, ми достатньо про-
йшлися по вашому минулому, як на один день. Я бачу, як
боляче вам все це згадувати. Ми рухатимемося помаленьку.

Якби ж Саллі мене пропустила, я б усе йому пояснила
та заощадила нам багато часу й енергії. Я спробувала
знову, але вона впиралася, на потилиці у неї м'язи та
скальп напружувалися та смикалися, тож я побоялася,
що вона скорчиться в судамах. Боже, я всього-на-всього
хотіла допомогти. Я подумала, що ж, добре, я почекаю
свого часу. Рано чи пізно, лікарю Роджерові Ешу дове-
деться дійти й до мене.

— Що зі мною не так, докторе Еш? — запитала вона.

— Це нам і доведеться визначити, Саллі. Сьогодні ми
з вами пройдемо кілька тестів і повний медогляд, а за-
втра — я б хотів зустрітися з вами у Клінічному центрі
психічного здоров'я Мідтауна для бесіди з використанням
амобарбіталу.

— Що це?

— Препарат, який взагалі-то відомий як сироватка
правди...

— Мені він не потрібен. Я вам не брехатиму.

— Звісно ні, Саллі. Річ не в тім. Препарат вас роз-
слабить і дозволить нам зануритися глибше у ваші думки
та почуття без обмежень, які заважають нам дізнатися,
що ж вас турбує.

— Я хочу, щоб зі мною знову все було добре, докторе Еш. Хочу жити так, щоб не потрібно було постійно пере-
вряти годинник і з жахом бачити, що я втратила ще п'ять
хвилин, чи годину, чи день і не знала, куди ходила. Ви навіть
не уявляєте, наскільки це жахливо — не знати, де ти була
чи що робила. Ви маєте мені допомогти, докторе Еш.

— Я спробую, Саллі. Але натомість ви маєте пообіцяти,
що дотримаєтеся цієї угоди, яку підписали у міс Берчвел. —
Він підняв папку та похитав головою. — Я впевнений,
вона розповіла вам, що я зазвичай не беру пацієнтів, які
намагалися вчинити самогубство. Через вашу незвичну
втрату часу та відчуття, які ви описуєте як внутрішній тиск,
мене зацікавив ваш випадок. Ви відрізняєтеся від пацієн-
тів, яких я зазвичай приймаю, і я хочу вам допомогти. Але
ви мусите пообіцяти, що не завдасте собі шкоди.

Зі сльозами на очах вона кивнула.

— Я постараюся.

— Цього недостатньо, — сказав він, стукаючи паль-
цем по папці на столі. — Не просто *постараюсь*. Я на-
полягаю на чіткому зобов'язанні.

— Добре, — сказала вона. — Я обіцяю не завдавати
собі шкоди.

Якби ж вона спитала, чому він не бере пацієнтів, які
намагалися накласти на себе руки. Не те, щоб її обіцянка
якось допомагала, зрештою, то не вона хотіла помер-
ти, а Нола. Але я подумала, добре, я наглядатиму за Но-
лою, доки ми не побачимо, на що годящий Роджер Еш.

• •

Коли Саллі залишила офіс Роджера, я відчула, яка
вона налякана. На таксі вона поїхала просто додому. За-
плативши водієві, вона попрямувала в бік будинку, але
містер Грінберг помахав їй через вітрину свого швейного
ательє. То був худорлявий, зморшкуватий літній сивий

чоловік і такий згорблений, що мав вигляд, неначе по-стійно вклоняється.

Спочатку вона не була впевнена, що то він помахав їй, але старий підійшов до дверей та покликав її на ім'я.

— Міс Портер, ви залишили тут трохи одягу, який вже давно в мене лежить. Не хочете забрати?.. Забрати, кажу, не хочете?

— Одяг? Мій? Я такого не пригадую.

Саллі пішла слідом за ним всередину й від здивування відскочила, коли помітила манекена-чоловіка, одягненого в поліцейську форму: кашкет, значок, кийок та все інше.

Вона засміялася:

— На мить мені здалося, що то справжній поліцейський.

Грінбергу довелося під значним кутом повернути голову, щоб подивитися на неї зі своєї згорбленої пози.

— Це Мерфі, — сказав він. — Купив його нещодавно в крамниці вживаних товарів. Чи не красунчик? Я буду ставити його за скляними дверима на ніч, щоб відлякувати злоджок. Мене вже чотири рази обкрадали... чотири рази, кажу. Вкрали костюми клієнтів. Жах якийсь.

— Але чим тут допоможе манекен? — спитала Саллі.

Грінберг порпався між вішаків із одягом, знімав різні речі та складав на прилавок.

— Річ тут не в самому манекені. Поліцейська форма в дверях матиме психологічний ефект. Можливо, злодюга вирішить обікрасти іншу крамницю... іншу, кажу, крамницю.

— Чому ви називаєте його Мерфі?

Грінберг знизав плечима:

— Так йому буде легше порозумітися з іншими поліцейськими, ніж якби він мав прізвище Коен... Коен, кажу.

Він підсунув їй стос одягу.

— Разом — 18 доларів 98 центів.

ЗМІСТ

Частина перша	9
Один	9
Два	20
Три	42
Чотири	75
П'ять	94
Шість	113
Сім	126
Частина друга	145
Вісім	145
Дев'ять	173
Десять	192
Частина третя	211
Одинадцять	211
Дванадцять	218
Частина четверта	239
Тринадцять	239
Чотирнадцять	263
П'ятнадцять	276
Частина п'ята	299
Шістнадцять	299
Сімнадцять	312
Вісімнадцять	326

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Кіз Д.

К38 П'ята Саллі : роман / Деніел Кіз ; перекл. з англ.
В. Куча. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2017. — 352 с.

ISBN 978-617-12-3911-1

ISBN 978-0-395-29449-9 (англ.)

Саллі Портер знайшли голою та непритомною на березі океану. Виявляється, дівчина намагалася покінчити з собою, а троє молодиків, які наздогнали її та витягли з води, хотіли її згвалтувати... Саллі опинилася в лікарні, але вона нічого не пам'ятає і переконана: самогубство намагалася вчинити не вона, а хтось інший, хто навчився керувати її свідомістю...

**УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)**

Недоумкуватий Чарлі Гордон працює прибиральником у пекарні, а у вільний час відвідує школу. Його заповітна мрія — стати розумним. І доля дарує йому цей шанс... Він погоджується взяти участь у ризикованому науковому експерименті. Той виявляється вдалим — після операції на мозку інтелект Чарлі сягає неймовірних височин. За короткий час він встигає пізнати всю повноту життя. Але ніхто не передбачив наслідків операції...

Копи вламуються в будинок. Біллі прокидається від брязкоту залізних наручників та фрази «ти можеш зберігати мовчання». Його звинувачують у зґвалтуванні трьох жінок. Цього не було! Він нічого не пам'ятає! Але поліція має докази. За мить Біллі вже прямує до тюремної камери...

Річ у тім, що у свідомості Біллі Міллігана мешкають двадцять чотири особистості. Психіатри ще не стикалися з такою хворобою, проте їм належить з'ясувати: хлопець дійсно страждає на неймовірний психічний розлад чи він просто гарний актор?

